

“No vivim una crisi, sinó un inici de fallida”

En aquesta entrevista, Ramon Folch, autor de la sèrie *Mediterrània* i de l'obra *Biosfera*, entre moltes altres activitats, ens dona l'oportunitat de mirar el planeta Terra des d'una altra perspectiva.

La seva dona li diu Indiana Folch. Amb la seva barba ben perfilada darrere l'ordinador de la Fundació d'Enciclopèdia Catalana ultimant detalls de l'obra *Biosfera*, es podria pensar que és una broma íntima i prou. Però Ramon Folch té molt d'aquest aventurer mític interpretat per Harrison Ford. El seu currículum és impossible de posar en càpsules sintàctiques.

Ara treballa *Biosfera*, una obra de 10 volums d'abast planetari. És secretari general del Consell Acadèmic de la Universitat Llatinoamericana de Ciències Medioambientals. I és consultor de la UNESCO. Com ell diria, aquest és l'epígraf fonamental. Però, segurament no és l'essència. L'essència, la trobem en una manera de fer i de pensar, en una manera d'entendre la responsabilitat civil.

L'exemple d'aquesta essència és la seva obra. Només una dada. *Biosfera* serà traduïda

i distribuïda en anglès. Per ell això no té res d'enigmàtic. Senzillament es tracta de fer coses que interessin fora, fer-les ben fetes i, sobretot, no ser contemplatiu.

—*Senyor Folch, ara és conegut com a científic, però vostè té un passat actiu en el restabliment de l'autogovern.*

—Al 1975 vaig acceptar d'organitzar la Unitat d'Ecologia Aplicada de la Diputació de Barcelona. En aquella època se'n sabia poc, de les aplicacions de l'ecologia, però s'havia de començar. Aquest període va coincidir amb la mort de Franco i la transició. Les persones que van preparar la vinguda de Tarradellas van cercar dins l'administració pública gent que pogués ser fiable. En aquell moment es podien comptar amb els dits d'una orella...

—*I a vostè li va tocar...*

—De seguida vaig al Departament de Go-

vernació, dirigit per Manuel Ortínez, a organitzar el referèndum de l'Estatut. Va ser un acte de servei civil.

—Ara, la cosa no es va acabar pas aquí...

—No. Després, Tarradellas em va demanar de fer de secretari general de les eleccions al Parlament de Catalunya.

—Es a dir, organitzar l'escenari. Deu tenir moltes anècdotes per a explicar.

—Algun dia ho escriuré. Va ser una època sobre la qual s'ha escrit prou pel que fa al protagonisme dels polítics i dels ciutadans. El que no és tan sabut, en canvi, és que els polítics es van fer en un marc de no res. No hi havia res de preparat i un nucli molt petit va haver de fer-ho tot contra rellotge. Des de desallotjar el Museu d'Art Modern fins a aconseguir tots els elements materials de restauració del Parlament.

—El seu peculiar currículum no s'acaba aquí. De la tramoia oculta de la política passa a dirigir un dels centres sanitaris del país?

—Vaig presidir durant quatre anys la Junta de Govern de l'Hospital Clínic de Barcelona. Aquesta experiència em va donar un fons empresarial que em va fer aprendre moltes coses. Per exemple, saber què valen les coses o què significa pagar la nòmina de 4.000 persones a final de mes. També em va donar l'oportunitat de conèixer a fons els mecanismes de la cooperació internacional. Per una sèrie d'atzars, al Clínic vam atendre molts ferits de la guerra del Txad. Això va marcar la meua vida posterior. En un any vaig anar cinc vegades al Txad, en plena guerra civil.

—Després, torna definitivament als orígens?

—No exactament. Com a professional liberal vaig començar a treballar amb organismes internacionals i a interessar-me per la difusió del coneixement científic.

—I arriba la Història Natural dels Països Catalans...

—Entro en el món de la comunicació. La HNPC comença l'any 1984. L'any 1986 en Lluís Güell em va demanar de concebre un programa de difusió ecològica per a TV3. D'allà van néixer *Mediterrània*, *Natura*...

—La sèrie *Mediterrània* ha assolit un èxit de difusió molt gran. Què pretenia quan la va fer?

—Abandonar una manera d'explicar la natura, com si fos explicar vides de sants d'animals o l'activitat sexual del julivert.

—I això podia ser molt revolucionari?

—Aquestes sèries són ferments de subversió. Volia que fossin una sotragada, un factor de reflexió no exempt de plaer.

—I els resultats?

—El que pretenia m'ha estat confirmat pel testimoni de molts espectadors. Hem de dife-

renciar entre erudició i cultura. L'erudició no cal que sigui divertida, però la cultura no ha de ser ensopida.

—Ara, un èxit tan contundent, se l'esperava?

—Ha estat molt interessant, si pensem que l'ecologia no era la moda. Per mi ho és molt, perquè reflecteix el canvi de la gent. Ha estat una lliçó. Sobretot perquè vol dir que, per a arribar al públic, no cal fer concessions. L'espectador s'ha de mirar amb respecte. La lliçó és útil, per tal com posa en evidència que abaixar el llistó de les coses és sovint el refugi dels mediocres. Sovint es fa passar per incapacitat del receptor allò que és incompetència del donador.

—El futur es presenta prou negre. Com suggereix d'afrontar-lo?

—Hi ha tres opcions, curiosament personificades en el cinema per un mateix actor: Harrison Ford. L'una és la *Guerra de les Galàxies*: una idea de futur falsa, en què tots seríem molt feliços i perfectes, envoltats de robots. La segona, *Blade Runner*: un món igualment robotitzat, però turbulent i terrible. I, la tercera: *Indiana Jones*.

—Amb quina es queda?

—Amb *Indiana Jones*. És la més real, la més imaginativa. De fet, la meua dona em diu "Indiana Folch".

—Però vol dir que no ens acostem més a *Blade Runner*?

—Aparentment, potser sí. Però, tal vegada poden proliferar molts *Indiana Jones*.

—Es optimista?

—La vida és una navegació a vela, però sabent a quin port vols arribar. Això sí, has de navegar en funció dels vents que bufen. Hi ha gent que confon la vida, o bé amb una programable navegació a motor o bé amb un viatge sense rumb, cap allà on et porti el vent. Ni l'una cosa ni l'altra. El que cal és arribar on vulguis, però de la manera que sigui possible.

—Vostè no sembla un aventurer; si de cas, un explorador, això sí, amb ordinador.

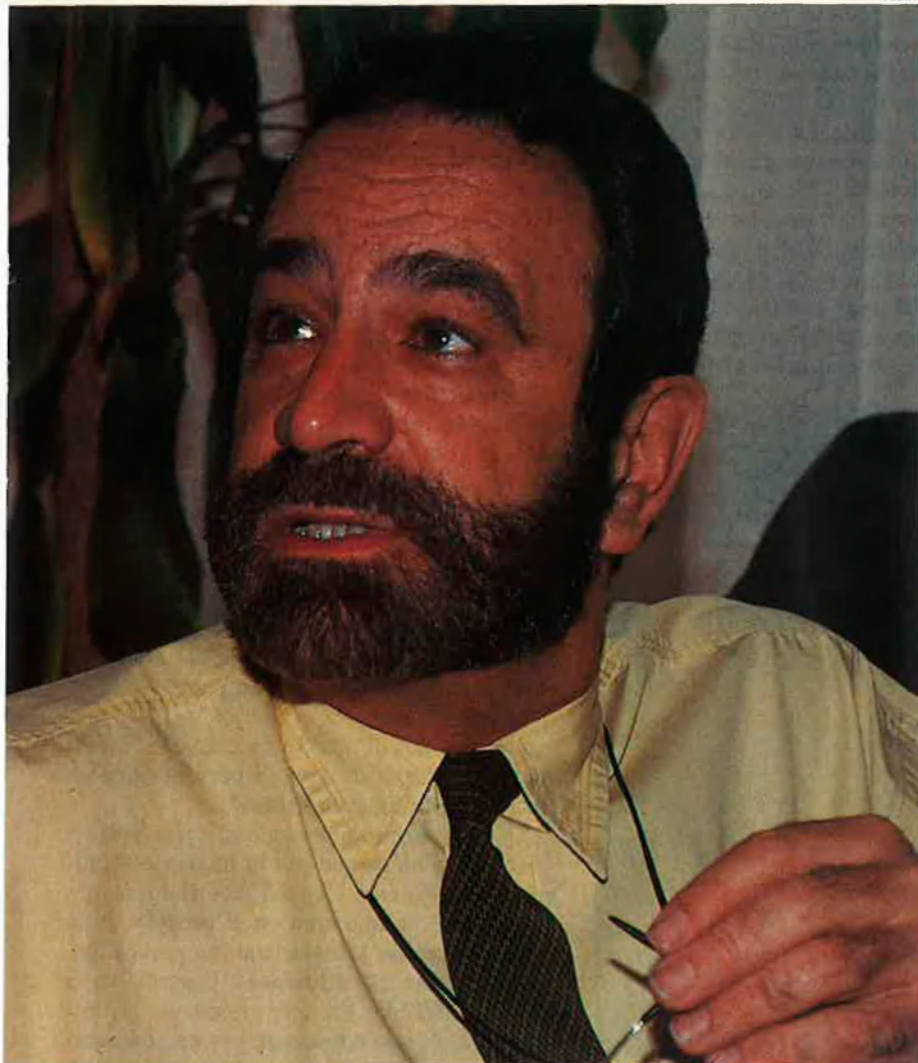
—La recerca és una aventura. I la vida, una recerca. Oi?

—Ens posem transcendents. Vostè és consultor de Medi Ambient de la UNESCO. No creu que aquests organismes internacionals poden fer molt poca cosa?

—Personalment crec que ens fa falta un organisme mundial per comptes d'internacional. Ara, per sobre la voluntat dels estats, només hi ha música celestial. Això ha de canviar. S'ha d'enfortir l'autoritat planetària. No hi podem renunciar, perquè la realitat és mundial i les empreses són multinacionals. Les decisions dels estats bloquen decisions d'interès mundial. Això és inadequat. Malgrat això, com que no hi ha més cera que

"Hem de diferenciar entre erudició i cultura. L'erudició no cal que sigui divertida, però la cultura no ha de ser ensopida."

"Crec que ens fa falta un organisme mundial per comptes d'internacional. Ara, per sobre la voluntat dels estats, només hi ha música celestial. Això ha de canviar. S'ha d'enfortir l'autoritat planetària perquè la realitat és mundial i les empreses multinacionals."

la que crema, solucions com la de la UNESCO són les menys deficientes. A través de la UNESCO he vist resoldre moltíssimes coses del Tercer Món. Hi ha tota una activitat educadora, per exemple a la qual, altrament, la població del Tercer Món no tindria accés.

—Perdoni la ingenuïtat. Els conflictes del Tercer Món tenen solució?

—L'origen de moltes de les situacions del Tercer Món és fruit del procés colonial i a sobre del mal camí triat durant el procés de descolonització. En el tombant del segle XIX i XX veiem que en el món hi ha grans imperis colonials. Això s'acaba amb la II Guerra Mundial, quan finalitza el procés de descolonització. La tragèdia sorgeix quan cal definir quines han de ser les unitats emergents d'aquest procés. Aleshores, les grans potències inventen unes noves unitats fetes a imatge i semblança aparent d'elles. Són els nous estats-nació que configuren l'actual mapa del món. El que passa és que d'estats-nació només tenen la litúrgia. És a dir, una bandera, un himne, uns uniformes d'un exèrcit, un

nom, un govern i un representant a les Nacions Unides.

—Sense cap mena de cohesió social.

—Evidentment. Amb això tampoc vull dir que sigui partidari d'aquestes actituds neoindigenistes que veuen en les ètnies pre-colonials l'única possibilitat de reeixir. Això no té cap sentit. El problema és molt difícil de solucionar, tan difícil com hauria estat preveure quins estats-nació europeus sorgirien després de l'esfondrament de l'imperi Romà. Impossibile. Ara, aquesta estructuració es va fer i va semblar que anava funcionant més bé o més malament. La realitat és que passat mig segle, la magnitud de la tragèdia no fa més que fer-se patent.

—No hi ha receptes màgiques?

—Crec que seria seguir una direcció equivocada tractar d'accelerar per tots els mitjans la consolidació d'aquests estats-nació tal com són, donat que és un concepte que no els escau. A més, l'explotació neocolonial acaba de complicar les coses. Recordi que els occidentals som els opulents del món i que els nostres obrers són els aristòcrates de la classe laboral mundial.

—Abans parlava de la necessitat d'un govern planetari. Es aquest un camí?

—L'existència d'un govern planetari, de moment, només forma part de les novel·les de ciència-ficció. Quasi sempre s'enfronta a algun hipotètic enemic còsmic. Com que, ara per ara, sembla que no en tenim cap, d'enemic còsmic i, en canvi, de desgavells planetaris en tenim tants com vulguem, potser és el moment que es plantegi la necessitat d'aquesta autoritat mundial. Alerta, no dic govern mundial! Aquesta autoritat planetària és l'única que pot afrontar els problemes que tenim. La cada vegada més pròxima societat postindustrial té un comportament planetari. En temàtica mediambiental els problemes comencen a ser més transfronterers, per tant, inabordables si no és a escala global. En això consistiria el famós canvi global, del qual es parla tant, i en foren exemples l'efecte hivernacle o la problemàtica lligada a la capa d'ozó. El 29 de desembre passat, va entrar en vigor el Tractat de la Biodiversitat, amb totes les seves limitacions i modèsties, que és un exemple clar que es comença a treballar a escala planetària.

—Encara que sigui simbòlicament. Quin és el camí més fàcil per arribar a aquesta autoritat: polític com Al Gore o l'Europa de Maastricht?

—L'Europa de Maastricht representa una etapa positiva per aquest futur, tot i que és una etapa que s'ha de superar. L'esperit de Maastricht és un esperit amortitzat per la història, però, situat en una direcció que afavoreix el futur. Però aquest procés de la uni-

ficació europea està limitat pels interessos de cadascun dels membres. Són uns senyors que el dia del casament dubten. Un matrimoni d'aquesta mena no pot funcionar gaire.

—*Al Gore és un polític efectista o eficaç?*

La novetat relativa interessant és que un vice-president dels Estats Units adopti com a programa de govern un conjunt de conclusions a les quals havien arribat sectors de l'ecologisme més avançat. Això contradiu la tradició de considerar aquestes coses com idees esbojarrades de quatre ximplers. Al Gore és un representant clar del sistema que s'a-

ANKH-LLUIS FERRÉS

"Hauríem d'aprofitar la crisi per intentar reaccionar a temps. Si pensem que 10.000 milions (ja en som 6.000) poden aspirar als nivells de consum d'un ciutadà nord-americà actual estem dissenyant un futur imopssible."

caba. És un representant lúcid i, per tant, pregoner d'un sistema que vindrà.

—*Massa únic?*

—Efectivament. D'altra banda, ha sorgit en el lloc on menys s'esperava. Això, la història ens ho tira en cara contínuament. El país on té lloc la primera revolució comunista va ser el país on Marx deia que no passaria mai. Ara, el país que tot d'una es dota d'un vice-president d'aquestes característiques és el paradigma del model que cal amortitzar. Són paradoxes de la història.

—*L'ecologisme és més que una moda?*

—L'ecologisme són dues coses: una moda i un fenomen d'actualitat.

—*L'ecologisme és un egoisme, com diu el títol del llibre de l'Espinàs?*

—Contràriament al que diu aquest entranyable amic, l'ecologisme no és un egoisme. És la gran alternativa del futur, tot i que moltes manifestacions dels moviments ecologistes són egoístiques i marginals. La moda passarà i els *eco-packs* es tornaran a dir paperines, com s'han dit sempre i llestos. En canvi, la reformulació dels objectius del progrés en ter-

mes del segle XXI tindrà l'esperit ecologista.

—*El creixement és infinit?*

—La idea de fer creure que el creixement és infinit ha estat una bestiesa pactada amb complicitat, explícita o implícita, per la boratxera expansionista d'aquesta primera meitat de segle XX. Que el creixement no és infinit és una qüestió de sentit comú.

—*Però tot continua funcionant com si fos infinit.*

—Aquest és el problema. Els infants creixen per fer-se adults.

—*La humanitat no és adulta?*

—En termes de prehistòria, la humanitat encara està en un període d'infantesa. Precisament som a l'adolescència. La infantesa suscita un sentiment d'estimació. L'adolescència, en canvi, suscita un sentiment de refús.

—*Si em permet una pregunta adolescent, qui és responsable d'aquest desgavell?*

—Si hem de parlar en termes d'història de la humanitat em sento incapaç de contestar aquesta pregunta. Així de curt i ras.

—*Ho intentem?*

—No gosaria dir que hi ha culpable. En tot cas es pot parlar de grups i persones que en treuen profit d'aquesta situació.

—*Es pot parlar de perversitat col·lectiva?*

—Sempre he cregut que hi ha uns certs nivells de perversitat. La gent més seriosa, més responsable, la que creu en el progrés, és la que ha d'intentar afrontar aquesta perversitat. Progressar no és estimbar-se després d'una carrera enfollida. Els que creiem en el progrés som els que advoquem per una humanitat que gaudeixi en estat adult dels beneficis de tot el patrimoni de pensament i d'artificis acumulats durant aquests últims anys.

—*En una situació com aquesta es pot dir benvinguda la crisi com element de catarsi?*

—Jo sóc del parer que vivim, no una crisi, sinó un inici de fallida. No és el mateix. Jo no diria benvinguda, però en vista que ja ha començat a arribar, hauríem d'aprofitar-la per intentar de reaccionar a temps. Si pensem que 10.000 milions de persones (ja en són 6.000) poden aspirar als nivells de consum d'un ciutadà nord-americà actual estem dissenyant un futur impossible.

—*El conflicte nord-sud acabarà amb una confrontació oberta? Occident ha de pagar les seves culpes?*

—Occident no ha de pagar les seves culpes, Occident ha de reconèixer el balanç econòmic real de la Terra. El Banc Mundial acaba de fer públics els últims resultats del deute extern dels països tercermundistes. I diuen que aquest deute no para de pujar. Ja poden anar estudiant el que vulguin que no parará de pujar. En aquests moments la situació és tan bèstia que es pot dir, sense exagerar, que

● *Diccionari de la llengua catalana* ●

Nova edició totalment renovada

*El més venut
dels diccionaris
catalans,
ara en un nou
format.*

Una nova edició profusament revisada i ampliada amb més de 4.000 entrades noves i 10.000 definicions més que l'edició anterior.

Elaborada amb un sistema informatitzat de base de dades dissenyat especialment per a aquesta obra.

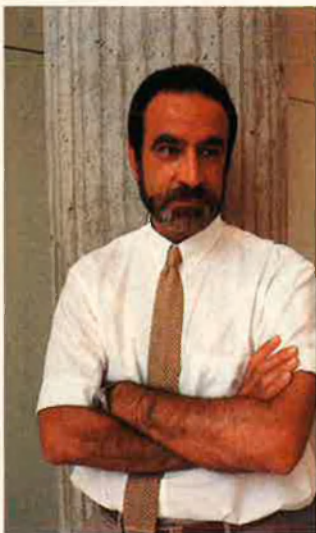
- **77.000** entrades
- **19.500** expressions del llenguatge científic-tècnic i de la llengua comuna
- **155.000** definicions
- un ampli repertori dels estrangerismes més freqüents

DRIBBLING

ENCICLOPÈDIA
CATALANA

De venda en llibreries. Distribueix Gran Via Llibres.

Diputació, 250. 08007 Barcelona. Tel. 412.00.30

"L'esquerra és bàsicament una actitud d'honestat davant la realitat i de tenir la capacitat d'enfrontar-se a qualsevol poder que tracti de contrariar aquesta actitud honesta."

entre els elements de finançament dels països desenvolupats hi ha l'esforç dels països subdesenvolupats. I això passa no només per la via d'exportació de matèries sinó per la via de pagaments directes. Els països subdesenvolupats paguen unes quantitats d'interessos que en poques paraules significa que hem posat un capital a treballar i que en vivim. Som un banc que els té hipotecats i explotats alhora. Això moralment és inadmissible. Deixar diners a un pobre, que en gran mesura ho és a conseqüència de la nostra mateixa història familiar, i a sobre cobrar-li un interès no es pot dir que és un acte de generositat i de clarividència.

—*Occident ha de renunciar a la seva comoditat?*

—No és fer demagògia dir que Occident basa la seva comoditat en l'existència de tots aquests països tercermundistes. Això és elemental. Sé que els entesos en economia expliquen unes històries complicadíssimes, molt ben estructurades, que contradueixen el que dic. Però continuarà sent veritat que plou de dalt cap a baix, que cap al tard es pon el sol i que les misses surten d'on surten. Aquí no es pot jugar amb històries subtils.

El fet clar i evident és que el cafè que ens hem pres, la xocolata que hem menjat, el petroli o el cautxú que hem fet servir, els hem comprat a preu de saldo. I que el pneumàtic

fet amb aquest cautxú o la xocolata elaborada els venem a un preu car.

—*Vostè s'ha definit sempre com un home d'esquerra. Des de l'esquerra, què significa dir que l'estat del benestar no és possible?*

—Significa dir la veritat, que per altra banda és l'actitud que defineix l'esquerra. Per mi l'esquerra no és una adscripció a un catecisme determinat ni a una doctrina concreta. Bàsicament és una actitud d'honestat davant la realitat i de tenir la capacitat d'enfrontar-se a qualsevol poder que tracti de contrariar aquesta actitud honesta.

Quan els sindicats reivindiquen algunes coses prop de la patronal han de tenir present fins a quin punt intenten redistribuir la riquesa real produïda per ells o si demanen a la patronal que collin encara més els que viuen malament en alguna part del món. Aquestes preguntes s'han de fer des d'una actitud d'esquerra.

—*Hem parlat poc de medi ambient però...*

—Més que no ho sembla. Deixim aclarir, però, que en alguns casos tinc una opinió professional basada en la competència i en altres tinc una opinió civil basada en la sensibilitat. Per això, en moltes respostes, més que fer-ho des de la competència professional ho faig des d'una percepció diferent a la que la gent està acostumada.

—*Aquest era el parany.*

Assumpció Maresma

Cultura Política Lingüística

**JUNTA
PERMANENT
DE CATALÀ
♦♦♦♦**

Convocatòria de proves de llengua catalana

La Junta Permanent de Català comunica que la inscripció per a les proves de llengua catalana que es duran a terme en el període de març a juny de 1994 es podrà fer a qualsevol oficina de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona

Els terminis d'inscripció seran els següents:
Certificat C: des del dilluns 17 de gener fins al dijous 27 de gener de 1994.

Certificats A, B, D i de coneixements específics: des del dijous 7 de febrer fins al dijous 17 de febrer de 1994.

La fitxa d'inscripció i els fulls informatius es podran obtenir a partir del dia 10 de gener als llocs que hi ha a continuació. L'obtenció de la fitxa d'inscripció no comportarà reserva de plaça.

Centre de Normalització Lingüística: d'ara endavant, CNL.

Delegació Territorial: d'ara endavant, DT.
Barcelona
Direcció General de Política Lingüística.
Junta Permanent de Català.
C. de Mallorca, 272, 1r
Tels 482 56 56 482 57 06

Departament de Cultura. Informació Cultural.
Rambla dels Estudis, 118. Tel. 302 15 22

DT del Departament de Cultura.
Rambla dels Estudis, 130, pral.
Tel. 412 43 97

CNL de Barcelona:

—Districte de Sarrià-Sant Gervasi.
C. Eduard Conde, 34. Tel. 205 02 29
—Districte de Gràcia
C. de Topazi, 29, 1r 2a. Tel. 217 87 23
—Districte de Nou Barris
C. de Bunyola, 1. Tel. 359 06 00
—Districte de Sant Andreu.
C. de Coroleu, 1, entl. 1a. Tel. 274 03 56
—Districte de Sant Martí. C. de Sant Joan de Malta, 12, 1r 1a. Tel. 485 44 41

Badalona

CNL. C. de Roger de Flor, 81. Tel. 398 46 30

Cerdanyola del Vallès

CNL. C. de les Vinyes, 19. Tel. 580 34 94

Cornellà de Llobregat

CNL. Pl. dels Enamorats, 7. Tel. 377 02 12

Girona

DT del Departament de Cultura.
C. dels Ciutadans, 18. Tel. 20 34 04
CNL. C. dels Ciutadans, 18. Tel. 20 34 04

Granollers

CNL. Av. del Parc, 9, 4t. Tel. 879 41 30

L'Hospitalet de Llobregat

CNL. C. de Santiago de Compostel·la, 8-10
Tel. 338 51 54

Lleida

DT del Departament de Cultura.
Rambla d'Aragó, 8. Tel. 27 09 99
CNL. C. Major, 31, 1r (Casino). Tel. 24 15 31

Manresa: CNL. Pl. Major, 1. Tel. 872 30 00

Mataró

CNL. C. de Sant Isidor, 27. Tel. 757 50 22

Molins de Rei

CNL. C. d'Enric Granados, 3. Tel. 668 14 12

El Prat de Llobregat

CNL. C. del Centre, 28-30. Tel. 379 00 50

Reus: Negociat del Departament de Cultura.

C. de l'Amargura, 26, 1r. Tel. 34 27 23
CNL. C. de Sant Joan, 27. Tel. 31 70 72

Sabadell

Centre Cultural de la Generalitat de Catalunya.

C. de l'Illa, 2, 1r. Tel. 726 66 49
CNL. Rambla de Sabadell, 67-71
(Casal Pere Quart). Tel. 727 83 40

Sant Boi de Llobregat

CNL. C. Nou, 32, 1r. Tel. 654 65 61

Sant Feliu de Llobregat

CNL. Pl. de Laujar d'Andarax, s/n. Tel. 685 24 32

Santa Coloma de Gramenet

CNL. C. de Sant Carles, 12. Tel. 385 14 61

Tarragona

DT del Departament de Cultura.
C. Major, 14. Tel. 24 16 87
CNL. Av. de Ramón y Cajal, 15, 3r. Tel. 24 35 27

Terrassa: CNL. C. de Baldrich, 1. Tel. 731 79 08

Tortosa: DT del Departament de Cultura.

C. del Doctor Ferran, 4. Tel. 44 14 94

Vic

CNL. Rambla del Carme, 37 entl. Tel. 889 32 02

Vilafranca del Penedès

CNL. C. de la Cort, 12 (Cal Cerer). Tel. 892 33 61

Vilanova i la Geltrú

CNL. Pl. d'Enric Cristòfol Ricart, 14. Tel. 815 80 61

I també, els serveis locals i comarcals de català.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA